

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
Кафедра педагогіки, фізичної культури та управління освітою

І. М. Зарішняк

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання семінарсько-практичних занять із
ПЕДАГОГІКИ

Електронне видання

Вінниця 2020

*Розглянуто та затверджено до друку вченою радою
факультету хімії, біології і біотехнологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 2 від 18 вересня 2020 року)*

Рецензенти:

Вейландє Л. В.-В., доцент кафедри педагогіки Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, канд. пед. наук, доцент;

Творун С. О., доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету, канд. іст. наук, доцент.

Зарішняк І. М.

3-348 Методичні вказівки до виконання семінарсько-практичних занять із педагогіки. Електронне видання. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Вінниця: ДонНУ, 2020. 48 с.

Методичні вказівки укладено відповідно до робочої програми з дисципліни.

Видання містить методичні зауваги щодо покращення умов аудиторної та самостійної роботи студентів. Зокрема пропонуються плани занять із зазначенням теми, обсягу аудиторних годин та переліку питань, що підлягають розгляду. Передмова містить опис структури заняття та способів оцінювання виконаних завдань. Практичний блок містить різноманітні завдання – обов'язкові та творчі. Репрезентуються тести до кожної теми для поточного контролю. Для поглибленого вивчення теми вказуються рекомендовані джерела, тексти ситуацій для аналізу й умови завдань, що розглядаються на занятті. У посібнику подано схеми та приклади виконання практичних завдань, а в додатках вміщено приклади виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів.

Призначено для студентів вищих закладів освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 032 «Історія та археологія».

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Семінарсько-практичне заняття № 1. Логіка та методи педагогічного дослідження	7
Семінарсько-практичне заняття № 2. Особистість як предмет виховання. Вікові та індивідуальні особливості розвитку школярів	12
Семінарсько-практичне заняття № 3. Закономірності, принципи і методи навчання школярів	18
Семінарсько-практичне заняття № 4. Види та форми організації навчання та їх розвиток у дидактиці. Урок – основна форма організації навчання у загальноосвітніх закладах	26
ПРИКЛАДИ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ	33

ПЕРЕДМОВА

*Школа повинна зробити людину успішною...
Для успішної кар'єри мають значення 15 % тверді навички – знання,
вузькопрофесійні вміння, а 85 % – вміння навчатися протягом життя,
критичне мислення.
Нова українська школа, як і святий Миколай,
у 2018 році має прийти не у вибрані школи,
а в кожену школу України, незалежно від її розташування...
Лілія Гриневич¹*

Учитель Нової української школи – носій суспільних та освітніх змін, активний учасник і провайдер реформ у системі освіти. Представники нового покоління, що вперше ввійдуть у школи України цього року, вже живуть у сучасному світі, де успішним стає той, хто активно діє, бере на себе відповідальність, відчуває власну гідність. Тож постає питання підготовки майбутніх учителів, які здатні забезпечити ефективну реалізацію освітнього процесу у формальній та / або неформальній освіті, будувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів освіти, сформувати необхідну динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність².

Навчальна дисципліна «Педагогіка і психологія» є однією з найважливіших у структурі соціально-гуманітарної підготовки майбутніх педагогів, що дає можливість значно розширити їхній професійний кругозір як майбутніх фахівців у сфері національної системи освіти. Метою вивчення навчальної дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів до професійної педагогічної та науково-педагогічної діяльності у національній системі освіти, формування інтересу та готовності до самостійного пізнання проблем дидактики, теорій та методики виховання та основ професійного самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання:

1. Уміти визначати конкретні завдання навчально-виховного впливу, виходячи із загальної мети національного виховання, рівня вихованості дитячого колективу у умов навколишнього середовища.

¹ Нова школа: простір освітніх можливостей: проект / укладачі: Л. Гриневич та ін. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf (дата звернення: 18.03.2018 р.)

² Про освіту: Закон України. Чинний від 28.09.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 10.09.2018 р.)

2. Володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування.

3. Визначати мету навчання і виховання відповідно до рівня вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого і системного вивчення учнів, колективу.

4. Регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в учнівському колективі та налагоджувати стосунки з батьками учнів, вести педагогічну пропаганду, домагаючись єдності виховання школи, позашкільних установ, сім'ї та громадськості.

5. Сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів.

Тематичні плани семінарсько-практичних занять розроблено з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи навчання (яка реалізує принципи гнучкості та індивідуалізації), а також спрямовано на практичну реалізацію ідеї системи перспективних ліній у навчанні, насамперед на організаційно-педагогічне забезпечення права кожного студента на індивідуальний темп просунення в самостійній роботі.

У роботі поєднано елементи семінарського і практичного заняття. *Семінарсько-практичне заняття* – форма навчального заняття, за якою викладач організовує дискусію з наперед визначених тем, до яких студенти готують повідомлення з аналізом окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, та формує навички і вміння їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань. У процесі підготовки до заняття студенти самостійно відпрацьовують літературу (навчальну, методичну, наукову), навчаються критично оцінювати різні джерела знань. Під час підготовки до заняття потрібно опрацювати матеріал за темою, що вміщений у навчальних посібниках та лекції. Під час самостійної підготовки студенту рекомендується скласти до кожного питання короткий план і занотувати необхідні цитати, цифри, факти.

Структура семінарсько-практичного заняття:

1) організаційна частина, в якій викладач зазначає тему навчального заняття, обґрунтовує проблемні питання, пояснює порядок виступів студентів (за викликом чи за бажанням), озвучує вимоги до ведення дискусії тощо;

2) виступи студентів із повідомленнями та коментарі до них викладача і студентів;

3) дискусія за питаннями, що виникли у процесі виступу;

4) формулювання загальної проблеми та її обговорення за участю студентів;

5) практичне вирішення проблемних і творчих завдань;

6) оцінювання знань, умінь та навичок студентів із коментарем викладача.

Способи оцінювання студентів на занятті. Знання та уміння студентів оцінюються заліковими одиницями (балами). Окремо оцінюється кожен вид роботи: письмові (їх результати оголошуються на наступному занятті) і всі види усних виступів. Максимальний бал, який можна заробити за організаційно-навчальну роботу на заняттях – 20 балів (з. о.). За самостійну роботу на заняттях студенти можуть отримати 5 балів. У студентів є можливість отримати додаткові бали за творчий рівень виконаних завдань.

Під час укладання методичного посібника у нагоді стали навчальні і наукові праці українських фахівців у сфері педагогіки, зокрема навчальні посібники «Практикум з педагогіки» (О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченко), «100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення» В. В. Каплінського та «Практикум з загальної педагогіки» (Л. В.-В. Вейланде), матеріали сайту «Шкільне життя».

СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Логіка та методи педагогічного дослідження (максимально 6 балів)

План заняття

1. Виступи студентів із повідомленнями: оберіть одну проблему і підготуйте повідомлення на 0,5 аркуша, яке надішліть на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (максимально 1 бал):

✓ Диференціація педагогіки на окремі наукові дисципліни та розширення можливостей її дослідження.

✓ Основні підходи до класифікації методів психолого-педагогічних досліджень.

✓ Основні етапи організації педагогічного дослідження.

✓ Наведіть конкретні приклади зв'язків педагогіки з іншими науками про людину для розробки теорії виховання.

✓ Яке практичне значення педагогічного експерименту?

✓ Як можна використати додаткові методи педагогічного дослідження у роботі вчителя і класного керівника?

2. Практичне вирішення проблемних і творчих завдань Практичні завдання:

1. Обов'язковий рівень (із поданих оберіть одне завдання, розв'яжіть проблему і надішліть письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (1–2 бали):

1. Вчителька Анастасія Іванівна перейшла працювати в нову школу. Її призначили класним керівником 5 класу. Необхідно навчати дітей. Вона вирішила піти з ними у неділю в похід у ліс. Анастасія Іванівна продумала про все, що необхідне для одноденного походу: рюкзаки, каструлі, намети. Стомлені, але радісні повернулися діти додому. Багато що дізналася про своїх вихованців і Анастасія Іванівна.

Питання: 1. Які методи педагогічних досліджень могла застосувати вчителька? Назвіть метод, цілі, форму застосування, можливі результати. Заповніть таблицю:

Метод дослідження	Об'єкт	Мета	Форма проведення	Можливі результати

2. У школу прийшла молода вчителька історії Надія Василівна. Її призначили класним керівником 7 А класу. До початку навчального року залишалося два тижні. Вона вирішила познайомитися зі своїми майбутніми вихованцями, щоб 1 вересня зустрітися з ними як зі старими знайомими. Попросила класний журнал 6 А класу, особисті справи. Уважно познайомилася зі справою кожного учня, особливо вчитувалася в характеристики. Проглянула поточну і підсумкову успішність по журналу. І хоча не бачила дітей, але в її уяві малювався образ майже кожного хлопчика і дівчинки.

Нарешті 1 вересня. Перший тиждень спільної роботи з вихованцями. Особисте знайомство дещо розчарувало Надію Василівну.

Питання: 1. Який метод науково-педагогічного дослідження застосувала вчителька? 2. Чи були допущені помилки вчителем під час організації знайомства зі своїми майбутніми учнями? 3. Які методи науково-педагогічних досліджень ще можна використати вчителю для знайомства зі своїми новими учнями? Заповніть таблицю.

Метод дослідження	Мета	Форма проведення	Очікувані результати	Можливі труднощі
<i>Метод, який було використано вчителем</i>				
<i>Методи, які можливо використати для знайомства з учнями</i>				

4. Визначте, які методи науково-педагогічного дослідження можна використати під час першого знайомства зі своїми учнями під час педагогічної практики.

Метод дослідження	Об'єкт	Мета	Форма проведення	Очікувані результати

2. Творчі завдання (необов'язковий рівень) – письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (1–4 бали):

А) Складіть анкету для організації знайомства зі своїми учнями під час проходження педагогічної практики.

Схема розробки анкети

Інструкція щодо проведення анкетування

Мета:

Завдання:

Очікувані результати:

Опис діагностичного матеріалу:

Процедурні особливості:

Обробка та інтерпретація даних:

Анкета

«Розроблена Вами анкета повинна містити:

Вступна частина: хто, з якою метою проводить опитування; інструкція щодо заповнення анкети, спосіб її повернення після заповнення; створює настрій співробітництва; розміщують на титульному аркуші.

Контактні запитання: мета – зацікавити респондента, полегшити йому входження у проблему; повинні бути простими за формулюванням, передбачати досить легкі відповіді на них.

Основні запитання – містять сутнісну інформацію, їх зміст повністю визначається цілями і завданнями дослідження; найкраще, якщо кожному окремому завданню відповідає певний блок запитань, а перехід до нового супроводжується поясненнями. Наприклад: «На цьому закінчуємо розмову про Вашу родину. Тепер кілька запитань про Ваші бажання щодо проведення вільного часу».

Дякуємо Вам за співпрацю!

Завдання для самостійної роботи

1. Письмова робота (виконується вдома і результати надсилаються на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (кожна правильна відповідь оцінюється в 0,1 бал, максимально 1 бал):

Тестові завдання з посібників Вейланде Л. В.-В. Практикум з загальної педагогіки. Одеса: Європринт, 2011. 161 с. та Зарішняк І. М. «Тести з психології і педагогіки». Тернопіль: Крок, 2013. 132 с.

Тест 1.1. У якій групі вказано всі галузі педагогіки, що складають її систему?

1. Філософія, соціологія, шкільна гігієна, педагогіка, психологія, анатомія і фізіологія людини.

2. Основи педагогіки, дидактика, теорія виховання, школознавство.

3. Педагогічна психологія, педагогічна соціологія, театральна педагогіка, виправно-трудова педагогіка, військова педагогіка.

4. Загальна педагогіка, вікова педагогіка, спеціальна педагогіка, методика викладання окремих дисциплін, історія педагогіки, порівняльна педагогіка.

5. Педагогіка профтехосвіти, педагогіка шкіл продовженого дня, педагогіка шкіл-інтернатів, педагогіка вищої школи.

Тест 1.2. Що визначило виникнення педагогіки як науки?

1. Об'єктивна потреба у підготовці людини до життя і праці.
2. Турбота батьків про щастя дітей.
3. Біологічний закон збереження людського роду.
4. Бажання людей пізнати навколишній світ.
5. Правильної відповіді немає.

Тест 1.3. Предметом педагогіки є:

1. Виховна діяльність, яка здійснюється в навчально-виховних закладах.
2. Підготовка підростаючого покоління до життя.
3. Розкриття закономірностей і механізмів оволодіння знаннями, навичками, вміннями; засвоєння людиною соціально-культурного досвіду.

4. Процес цілеспрямованого розвитку і формування людської особистості в умовах її навчання, виховання й освіти.

5. Навчально-виховний процес у закладі освіти.
6. Закономірності продуктивної освіти людини.

Тест 1.4. Яка педагогічна наука вивчає особливості системи освіти різних країн?

1. Історія педагогіки.
2. Професійна педагогіка.
3. Філософія освіти.
4. Порівняльна педагогіка.
5. Соціальна педагогіка.

Тест 1.5. Об'єктом педагогіки є:

1. Виховання, освіта, навчання особистості.
2. Розвиток людини як особистості у процесі виховання, освіти і навчання.
3. Виховання як цілеспрямований процес.
4. Процес освіти відповідно до сучасних вимог суспільства.
5. Самовиховання, самоосвіта та саморозвиток особистості.

Тест 1.6. Які дисципліни не входять у структуру педагогічних наук?

1. Шкільна педагогіка.
2. Педагогічна психологія.
3. Юридична педагогіка.
4. Етнопедагогіка.
5. Гносеологія.

Тест 1.7. До основних категорій педагогіки належать:

1. Пам'ять, мислення, воля, діяльність.
2. Освіта, навчання, викладання, учіння.
3. Навчання, виховання, освіта.
4. Розвиток, темперамент, характер.
5. Виховання, формування, розвиток.

Тест 1.8. Яка педагогічна наука вивчає і формулює закономірності, принципи, форми і методи навчання і виховання, які є загальними для всіх вікових груп та навчально-виховних закладів?

1. Вікова педагогіка.
2. Загальна педагогіка.
3. Соціальна педагогіка.
4. Гендерна педагогіка.
5. Професійна педагогіка.

Тест 1.9. Природничу основу педагогіки заклали такі науки:

2. Народна педагогіка.
3. Філософія.
4. Етика.
5. Соціологія.
6. Вікова фізіологія та психологія.

Тест 1.10. Що є методологічною основою педагогіки?

1. Вікова фізіологія та психологія.
2. Народна педагогіка.
3. Філософія.
4. Етика.
5. Соціологія.

Додаткові бали: Запис до педагогічного словника (виконується вдома і надсилається на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (максимально 0,5 балів): методологія педагогіки, методи педагогічних досліджень, логіка наукового дослідження у педагогіці, методологічна культура вчителя, об'єкт педагогічного дослідження, предмет педагогічного дослідження, гіпотеза дослідження.

Рекомендовані джерела

1. Зайченко І. В. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 02.03.2020).

2. Фицула М. М. Педагогіка. Вид. 3-тє, стер. К.: Академвидав, 2009. 560 с.
URL: https://pidruchniki.com/1716100234950/pedagogika/logika_metodika_pedagogichnih_doslidzhen?

3. Скиба Ю. Класифікація методів педагогічного дослідження. *Вища освіта України*. 2016. № 2. С. 51–59. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vou_2016_2_10.pdf.

4. Пальчевський С. С. Педагогіка. URL: https://pidruchniki.com/1229122735382/pedagogika/metodi_naukovo-pedagogichnih_doslidzhen (дата звернення 03.02.2020).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Особистість як предмет виховання. Вікові та індивідуальні особливості розвитку школярів (максимально 6 балів)

План заняття

1. Виступи студентів із повідомленнями: оберіть одну проблему і підготуйте повідомлення на 0,5 аркуша, яке надішліть на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (максимально 1 бал):

✓ У чому сутність наукових ідей про роль середовища, спадковості та виховання у розвитку та формуванні особистості?

✓ На Вашу думку, які основні фактори впливають на розвиток особистості і в чому виявляються такі впливи?

✓ Як вчитель повинен враховувати особливості молодшого шкільного віку?

✓ Як вчитель повинен допомогти підліткам оптимізувати їх самостійність?

✓ Якої допомоги від вчителя потребують учні старшого шкільного віку? Які особливості цього вікового періоду потрібно враховувати вчителю?

2. Практичне вирішення проблемних і творчих завдань

1. Практичні завдання:

1. Обов'язковий рівень (із поданих оберіть одне завдання, розв'яжіть проблему і надішліть письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) **(4 бали):**

1. Заповніть таблицю.

<i>Поняття</i>	<i>Спільне</i>	<i>Відмінність</i>
<i>Розвиток людини</i> – це процес кількісних та якісних змін, який охоплює становлення людини в біологічному, психічному та соціальному плані		
<i>Формування особистості</i> – процес соціального розвитку молодшої людини, становлення її як суб'єкта діяльності, члена суспільства, громадянина		
<i>Соціалізація</i> – процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот (група, соціальний інститут, соціальна організація) шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально значущі риси особистості		
<i>Виховання</i> – це спеціально організований, цілеспрямований і керований вплив на гармонійний розвиток особистості у навчально-виховному закладі в різних видах спільної діяльності вихователя і вихованців		

2. Розкрийте сутність впливу на розвиток особистості факторів, наведених у таблиці. Що є найголовнішим?

<i>Фактори</i>	<i>Сутність впливу</i>
Спадковість	
Діяльність	
Соціальне середовище	
Сім'я	
Спілкування	
Виховання	

3. Порівняйте особливості розвитку учнів різного віку, заповніть таблицю

<i>Особливості розвитку</i>	<i>Молодший шкільний вік</i>	<i>Середній шкільний вік</i>	<i>Старший шкільний вік</i>
Фізичний розвиток			
Розвиток нервової системи			
Пізнавальна діяльність			
Розвиток почуттів та вольових процесів			
Психолого-педагогічні домінанти розвитку			
Ведуча педагогічна ідея у роботі з даним віком			

2. Творчі завдання (*виконане завдання буде зараховане до ІНДЗ (необов'язковий рівень)*) – подати письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donpu.edu.ua (1–3 бали):

**Написання психолого-педагогічної характеристики
за запропонованою схемою**

(див. Приклади виконання індивідуальних завдань)

Схема написання психолого-педагогічної характеристики

1. Загальні відомості про особу.

2. Характеристика умов сімейного виховання учня.

3. Коротка характеристика колективу, членом якого є учень (актив класу, ставлення до громадської роботи, праці, успішність та дисципліна, міжособистісні відносини в класі).

4. Ставлення учня до колективу (авторитет учня в колективі, товариськість і розуміння товаришів, ставлення до негативних соціально-психологічних явищ у колективі, наприклад, списування тощо).

5. Спрямованість особистості (власна, громадянська або ділова), характеристика усвідомлених мотивів: інтереси, їхня глибина, усталеність та дієвість. Погляди та переконання.

6. Рівень домагань (занижений, адекватний, завищений), співвідношення самооцінки та рівня домагань, вимогливість до себе, ставлення до критичних зауважень учителів, товаришів.

7. Учень у різноманітних видах діяльності (успішність, дисципліна, ставлення до праці, громадська активність, участь у заходах, професійна орієнтація).

8. Характеристика пізнавальної діяльності: особливості сприймання, спостережливості, пам'яті, характеристика уваги, уяви, мислення.

9. Особливості емоційно-вольової сфери (характер емоційної реакції на педагогічні впливи, розвиток почуттів, уміння стримувати емоційні переживання та змінювати їх, вольові особливості: цілеспрямованість, ініціатива, рішучість, самовладання).

10. Здібності: загальні, спеціальні.

11. Темперамент (сила, урівноваженість, рухливість).

12. Характер (риса характеру, старанність у навчанні, ставлення до праці, школи, доручень, речей, самого себе).

13. Висновки. Зазначити можливі лінії корекції у вихованні цього учня.

► Під час написання характеристики необхідно використовувати такі методи дослідження:

- вивчення документації;
- співбесіди з учнем, вчителями, класним керівником, батьками, однокласниками;
- спостереження за його поведінкою на уроках і перервах;
- психодіагностика (методика Г. Айзенка – EPQ, методика діагностики комунікативної установки В. В. Бойко, тривожності Спілбергера та Ханіна, методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В. В. Бойко, методика «Карта інтересів» та ін.) – обов'язкове використання 2–3 методик із наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних.

Завдання для самостійної роботи:

1. Письмова робота (виконується вдома і результати надсилаються на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) **(0,1–1 бал):**

Тестові завдання з посібника Вейланде Л. В.-В. «Практикум з загальної педагогіки». Одеса: Європринт, 2011. 161 с.

Тест 2.1. Особистість – це:

1. Соціальна характеристика людини.
2. Людина як носій свідомості.
3. Доросла людина.
4. Розумна, відповідальна і вільна людина.
5. Індивід, який свідомо управляє власною поведінкою і діяльністю.

Тест 2.2. Яке із тверджень виражає сутність біосоціальних теорій розвитку особистості?

1. Людина сама себе творить, прагнучи до самореалізації.
2. Розвиток особистості визначається взаємодією спадковості і середовища.
3. Розвиток особистості залежить здебільшого від соціального середовища, в якому вона живе.
4. Розвиток людини залежить переважно від генів, які вона отримує за спадковістю.
5. Розвиток людини залежить від божественного призначення людини.

Тест 2.3. У чому, на ваш погляд, полягає сенс знання вчителем вікових особливостей дітей?

1. Вікова періодизація – це точна схема психічного розвитку дитини, відповідно до якої розробляються і застосовуються індивідуальні засоби виховання.

2. На підґрунті вікової періодизації вчитель здійснює вивчення індивідуальних особливостей дітей і враховує у процесі виховання сили й можливості учня.

3. Знання вікової періодизації надає можливість вчителю побачити зростання і розвиток фізичних і психічних можливостей людини.

4. Для вчителя знання вікових можливостей учнів не має реального сенсу, оскільки всі його методи виховання ґрунтуються на знанні індивідуальних особливостей учнів.

5. Правильної відповіді немає.

Тест 2.4. Яке із тверджень описує особливості розвитку дитини старшого шкільного віку?

1. Домінуюча роль родини у задоволенні матеріальних, комунікативних, емоційних потреб дитини, домінуюча роль навчального закладу у формуванні та розвитку соціально-пізнавальних інтересів, безперечний авторитет вчителя.

2. Домінуюча роль родини у задоволенні матеріальних, емоційно-комфортних потреб дитини, з'являється можливість самостійно задовольняти комунікативні потреби у сфері вільного спілкування, що стає провідним видом діяльності.

3. Збереження матеріальної, емоційно-комфортної функції родини, збільшення її ролі у самовизначенні на майбутнє, зростання можливостей школяра у задоволенні частини матеріальних потреб.

4. Зростає здатність дитини протистояти негативним впливам середовища, формування статево-рольового поведінки, прагнення мати час на самостійні заняття.

5. Прагнення ствердитися в позиції дорослого, відчуття себе самостійним, формування самооцінки, розвиток самосвідомості, переоцінка цінностей.

Тест 2.5. Які властивості передаються дітям від батьків?

1. Моральні цінності.

2. Колір очей, колір шкіри, група крові, резус-фактор.

3. Способи мислення, особливості інтелектуальної діяльності.

4. Здібності до різних видів діяльності.

5. Соціальний досвід.

Тест 2.6. Провідною діяльністю у підлітковому віці є:

1. Безпосереднє емоційне спілкування.

2. Предметно-маніпулятивна діяльність.

3. Навчально-пізнавальна діяльність.

4. Діяльність спілкування у процесі навчання і праці.

5. Навчально-професійна діяльність.

Тест 2.7. Виберіть правильні відповіді. Від чого здебільшого залежить розвиток здібностей і талантів людини?

1. Від кількості прочитаних книг.
2. Від обсягу здобутих знань, умінь.
3. Від природних задатків.
4. Від організації і здійснення цілеспрямованого навчально-виховного процесу.
5. Від спілкування з однолітками.

Тест 2.8. Провідною діяльністю у молодшому шкільному віці є:

1. Безпосереднє емоційне спілкування.
2. Предметно-маніпулятивна діяльність.
3. Навчально-пізнавальна діяльність.
4. Діяльність спілкування у процесі навчання і праці.
5. Навчально-професійна діяльність.

Тест 2.9. Вікову періодизацію з етапами освіти вперше пов'язав:

1. Арістотель.
2. Я. А. Коменський.
3. Ж.-Ж. Руссо.
4. А. Дістервег.
5. К. Д. Ушинський.

Тест 2.10. Яке із тверджень виражає сутність біологізаторських теорій розвитку особистості?

1. Людина сама себе творить, прагнучи до самореалізації.
2. Розвиток особистості визначається взаємодією спадковості і середовища.
3. Розвиток особистості залежить здебільшого від соціального середовища, в якому вона живе.
4. Розвиток людини залежить переважно від генів, які вона отримує за спадковістю.
5. Розвиток людини залежить від божественного призначення людини.

2. Додаткові бали: Запис до педагогічного словника (виконується вдома і надсилається на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (максимально 0,5 балів): людина, особистість, індивідуальність, фактори розвитку особистості, розвиток особистості, формування особистості, соціалізація особистості, вікова періодизація, середовище, спадковість, ведучий тип діяльності, психічні новоутворення.

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К., 2001. 576 с.
2. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: учеб. пособие в 2 кн. М.: Изд-во ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. С. 71–111.

3. Вейланде Л. В.-В. Практикум з загальної педагогіки / Одеса: Європринт, 2011. 161 с.
4. Практикум по основам психологии: тесты и хрестоматия / сост. В. А. Мельников. Симферополь, 1997. С. 32–33, 53–55, 65–67.
5. Крысько В. Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах. Мн., 1999.
6. Фицула М. М. Педагогіка. Вид. 3-тє, стер. К.: Академвидав, 2009. 560 с.
7. Харламов И. Ф. Педагогика: учеб. пособие. М.: Юристъ, 1997. С. 58–75.
8. Эриксон Э. Детство и общество. СПб., 1996.

Інформаційні ресурси

1. Зайченко І. В. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 02.03.2020).
2. Максимюк С. П. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/1584072017954/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 28.02.2020).
3. Мойсеюк Неля. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/12570107/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 28.02.2020).
4. Пальчевський С. С. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/1319100435360/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 27.02.2020).
5. Фицула М. М. Педагогіка. URL: <http://pidruchniki.com/1613030534943/pedagogika/pedagogika> (дата звернення 28.02.2020).
6. Шкільне життя. URL: <https://www.schoollife.org.ua/> (дата звернення 01.03.2020).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: Закономірності, принципи і методи навчання школярів
(максимально 6 балів)

План заняття

1. Виступи студентів із повідомленнями: оберіть одну проблему і підготуйте повідомлення на 0,5 аркуша, яке надішліть на електронну адресу i.zarishniak@donpu.edu.ua (максимально 1 бал):

✓ Наведіть конкретні приклади врахування вчителем історії закономірностей і принципів навчання.

✓ Розкрийте правила реалізації основних принципів навчання на цурочі історії.

✓ Наведіть приклади зв'язку методів навчання та цілей навчання, методів та форм навчання, методів та змісту навчання.

✓ Порівняйте основні підходи до класифікації методів навчання і зобразіть схематично взаємозв'язки між основними групами методів навчання в одній класифікації (наприклад, класифікації Ю. К. Бабанського).

✓ Проаналізуйте та опишіть, на яких етапах уроку Ви зможете застосувати конкретні методи навчання.

✓ Які фактори впливають на вибір методів навчання і як на практиці потрібно враховувати вибір методів навчання? Як обрати оптимальні методи навчання?

2. Практичне вирішення проблемних і творчих завдань

Практичні завдання:

1. Обов'язковий рівень (із поданих оберіть одне завдання, розв'яжіть проблему і надішліть письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (**максимально 4 бали**):

Вирішення педагогічних задач.

Ситуація 1. На уроці історії в 7 класі вивчали тему «Князі Київської Русі (Русі-України)». Вчителька використовувала дидактичну гру «Історичне асорті», конкурс «Парад портретів», наочні засоби навчання, спонукала учнів до самостійних думок, до розуміння внутрішньої та зовнішньої політики перших київських князів, визначення хронологічної послідовності та особливостей правління історичних осіб. Вчителька показала, як важливо володіти уміннями визначати сутність і наслідки зовнішньої і внутрішньої політики перших князів для майбутнього держави, висловлювати свої судження щодо діяльності Аскольда, Олега, формувати критичне мислення. Урок пройшов цікаво, при високій розумовій активності учнів.

Питання: Вимоги яких принципів навчання були реалізовані на цьому уроці?

Ситуація 2. Каплінський, В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с. Йдучи на урок, учитель історії Микола Максимович побачив у коридорі другокласника, який стояв біля сходів і плакав. З'ясувалося, що його побив Андрій, учень 5-В класу, куди історик саме прямував на урок. Вчитель зайшов до класу і побачив Андрія.

Ваші дії?

Завдання: а) уважно прочитайте. Спробуйте з'ясувати, в чому полягає проблема; б) не знайомлячись із наведеними варіантами, запропонуйте власну педагогічно доцільну модель поведінки вчителя, спрямовану на вирішення проблеми; в) познайомтесь із запропонованими варіантами

розв'язання ситуації та спробуйте спрогнозувати результат кожного з них; г) неприпустимі, на вашу думку, варіанти позначте мінусом (-); д) варіанти, які ви вважаєте припустимими, позначте плюсом (+); е) уважно перечитайте «плюсові» варіанти, спробуйте визначити найкращий із них, поставте навпроти нього ще один плюс. Обґрунтуйте свій вибір; ж) поясніть, які, на ваш погляд, помилки допущені у «мінусових» варіантах. Чому ви вважаєте їх неприпустимими?; з) якщо жоден із запропонованих варіантів не здається вам оптимальним, запропонуйте власний та обґрунтуйте його.

Варіанти розв'язання

1. Я попрошу другокласника зачекати, а тим часом завітаю до 11-го класу, викличу здоров'ягу-хлопця, знайду з ним у 5-В клас і, звернувшись до учнів, скажу: «По дорозі до вас я дізнався про „подвиг” вашого однокласника. Мені цікаво було б пересвідчитися в його сміливості, і я хотів би, щоб він повторив свій подвиг ще раз. Андрію, будь ласка, вийди на середину. Тепер підійди до цього хлопця і спробуй його вдарити. А тепер вийди зі своїм новим знайомим в коридор і попроси пробачення в того маленького хлопчика, якого ти образив до сліз».

2. Я привітаюся з учнями, потім підійду до Андрія і запитую: «Як ти себе почуваєш? Руки не тремтять? Ноги не підломлюються? А чому ти такий блідий? А як ти думаєш, такі питання зазвичай виникають після сміливого вчинку чи боягузливого? А тепер заспокойся і подумай, як будеш просити пробачення у другокласника, коли ми на перерві завітаємо до нього разом».

3. Підійду до Андрія і скажу: «Ти можеш мені допомогти? Тоді допоможи мені заспокоїти маленького хлопчика, який плаче у коридорі. І разом довідайся, хто його образив. А на перерві допоможи з'ясувати з цим „сміливцем” відносини».

4. Я розповім про цей випадок, не називаючи Андрія, щоб викликати в учнів співчуття до хлопчика і негативні емоції до його кривдника. А лідеру класу дам завдання підійти до малюка на перерві і з'ясувати, хто його скривдив.

5. Я розповім учням про цей випадок і запитую в них (зокрема й в Андрія): «Як би ви вчинили, коли б побачили, що здоровий хлопець ображає маленького?»

6. Я скажу: «Хочу звернутися до всіх, але ці слова стосуватимуться тільки одного з вас. Прізвища його називати не стану – незручно. Нехай він сам мене знайде після уроків. А до тих пір подумає над тим, що сильний чоловік знає, коли і де застосувати свою силу. Тільки слабосилий та

слабохарактерний шукає слабкішого за себе, щоб похизуватися перед ним своєю силою».

Ситуація 3. Вчителька історії до кожної теми готувала завдання на картках для самостійної роботи учнів. Зазвичай картки були трьох рівнів складності: підвищеного, середнього і низького. Вона роздавала завдання учням з урахуванням їхніх розумових можливостей. Інколи окремі учні скаржилися: «Ви деяким даєте легкі завдання, а нам важкі». Для проведення контрольних робіт для всіх учнів пропонувалися завдання одного рівня складності.

Питання:

1. Вимоги яких дидактичних принципів відображено в роботі вчителя?
2. Чи були помилки у реалізації цих принципів?

Ситуація 4. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. С. 43, 45.

Семикласник Павло не встигав з історії. Ви змогли зацікавити його цим предметом. Але брак систематичних знань позначився сьогодні на його відповіді біля дошки і Павло знову отримав низький бал. Побачивши оцінку у щоденнику, він вигукнув: «Я так старався! Не буду більше вчити!». Витримавши невелику паузу, Ви...

Завдання: змодельуйте самостійно продовження цієї ситуації. Уважно прочитайте та осмисліть ситуацію. Сформулюйте проблему, що відображена в ній. Запропонуйте можливі варіанти розв'язання ситуації та виберіть оптимальний. Обґрунтуйте педагогічну доцільність обраного варіанту та спрогнозуйте його наслідки.

Питання:

1. Якщо тут вже є конфлікт, то як можна було його попередити?
2. Визначте момент, коли конфлікту можна було уникнути. Як саме?
3. Які теоретичні знання з педагогіки можуть стати керівними для педагогічно доцільних дій у цій ситуації?
4. Які дії вчителя є небажаними, можуть поглибити конфлікт або стати просто «холостими пострілами»?

Ситуація 5. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. С. 45–46.

Ви, нарешті, проводите свій перший самостійний урок історії в 9-му класі. Час від часу поглядаєте в конспект, на записку, написану собі для самозаспокоєння: «Ура, візьми себе в руки і не хвилюйся. Все буде гаразд!». Раптом Юра, з яким Ви вже встигли познайомитися, підносить руку і питає: «А Ви також вимагатимете від нас, щоб ми вчили напам'ять дати?» –

«Звичайно, Юрку. Ти ж пам'ятаєш дати власної біографії. – «Та я не про це запитую. Ви ось заглядаєте у свої шпаргалки, а нам хіба дозволите?». Ви на мить розгубились, але зовні не виявили цього і...

Завдання: змодельуйте самостійно продовження цієї ситуації за алгоритмом вирішення попередньої ситуації.

Ситуація 6. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. С. 49.

У класі шум, бруд, учні до уроку неготові. Вчителька історії Олександра Яківна намагається навести лад:

– Сідайте, сідайте! Тільки хай хто-небудь піде в учительську, візьме там карти в шафі.

До дверей кидаються одразу троє хлопчаків.

– Куди, куди? Одного вистачить!

– Можна ми вдвох із Сашком? – питає з місця Юрко.

– Ну, добре, тільки бігом!

– І я з ними! – схоплюється Олесь.

– Підуть двоє!

– Ви ж сказали, що одного вистачить! – образився Олесь.

– Що? Ах, так!.. Що там за гамір? Припиніть! – на задніх партах сміються все голосніше.

– І чому у вас завжди підручники відкриті? Що це за звичка? Ну, годі, годі вже! Запитання таке: коли і як утворилась Давньоруська держава, які причини її виникнення?.. Борисенко, негайно залиш Кандибу! – гукає Олександра Яківна хлопчика, який вовтузиться із сусідом по парті.

– Це не я! – кричить Борисенко.

– Зараз подивимося, хто в нас піде відповідати... – Олександра Яківна схилилася над журналом, довго шукає потрібне прізвище. Учні притихли, теж чекають...

Завдання: З'ясуйте, які причини дезорганізації в класі? Яких помилок припускається Олександра Яківна у спілкуванні з учнями? Який це стиль спілкування? Які можуть бути його наслідки? Що Ви порадите Олександрі Яківні на місці директора школи, який був свідком цього безладу, коли проходив повз відчинені двері класу?

2. Творчі завдання (необов'язковий рівень) – надіслати письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (0,5–3 бали):

Вивчити відомі класифікації методів навчання (2–3). Проаналізувати та подати схематичне зображення класифікаціям.

Схема повинна містити:

- основу класифікації (джерело);
- ім'я автора (чи колектив авторів);
- основні групи методів та детальне визначення, які методи належать до цієї групи;

- основні позитивні моменти класифікації (на Вашу думку);
- недоліки класифікації (на Вашу думку).

Визначте ту класифікацію, яку Ви вважаєте найбільш вдалою.

Завдання для самостійної роботи

1. Письмова робота (виконується вдома і результати надсилаються на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) **(0,1–1 бал).**

Тестові завдання з посібника Веїланс Л. В.-В. «Практикум з загальної педагогіки». Одеса: Європринт, 2011. 161 с.

Тест 3.1. Який із нижчезазначених принципів не є принципом навчання?

1. Максималізму.
2. Гуманізації.
3. Культуровідповідності.
4. Наочності.
5. Науковості.

Тест 3.2. Елементи якої системи навчання вперше у світі виникли в братських школах?

1. Індивідуально-групової.
2. Белл-ланкастерської.
3. Класно-урочної.
4. Індивідуальної.
5. Масової.

Тест 3.3. До якого принципу навчання належать правила: від простого до складного; від відомого до невідомого; від легкого до важкого?

1. Наочності.
2. Науковості.
3. Доступності.
4. Зв'язку теорії з практикою.
5. Систематичності й послідовності.

Тест 3.4. Для розвитку мислення найвнішим є метод навчання:

1. Лекція.
2. Дискусія.
3. Ілюстрація.

4. Лабораторна робота.
5. Розповідь.

Тест 3.5. Існують різні підходи до класифікації методів навчання. На основі якого з підходів виділяють словесні, наочні і практичні методи навчання?

1. За характером пізнавальної діяльності.
2. За джерелами знань.
3. За особливостями діяльності вчителя й учнів.
4. За дидактичною метою.
5. За логікою передачі і сприйняття інформації.

Тест 3.6. Якщо за основу класифікації береться джерело передачі і сприймання навчальної інформації учнями, то до якої групи методів це можна віднести,?

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів.
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.
4. Методи стимулювання поведінки й діяльності учнів.
5. Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки.

Тест 3.7. До якої групи включено практичні методи навчання?

1. Демонстрування, самостійні спостереження;
2. Вправи, лабораторні, практичні та дослідні роботи;
3. Робота з книгою, бесіда, графічні роботи;
4. Правильної відповіді немає.

Тест 3.8. До якої групи включено практичні методи навчання:

1. Демонстрування, самостійні спостереження.
2. Вправи, лабораторні, практичні та дослідні роботи.
3. Робота з книгою, бесіда, графічні роботи.
4. Лекція, розповідь, вправи, бесіда.
5. Правильної відповіді немає.

Тест 3.9. До наочних методів навчання належать:

1. Графічні роботи, демонстрування, самостійне спостереження.
2. Демонстрування, самостійне спостереження, ілюстрування.
3. Графічні роботи, вправи, лабораторні роботи.
4. Вправи, самостійне спостереження, демонстрування.
5. Лабораторні роботи, вправи, демонстрування.

Тест 3.10. До якого принципу належить правило: якомога частіше використовуйте запитання «чому»?

1. Свідомості й активності.
2. Наочності.
3. Доступності.
4. Науковості.
5. Зв'язку теорії з практикою.

Тест 3.11. До якого принципу належить правило: слідкуйте за тим, щоб спостереження учнів були систематизовані і знаходились у відношенні причини й наслідку незалежно від порядку, в якому вони спостерігалися?

1. Наочності.
2. Науковості.
3. Зв'язку теорії з практикою.
4. Доступності.
5. Систематичності й послідовності.

2. Додаткові бали: **Запис до педагогічного словника** (виконується вдома і надсилається на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (максимально 0,5 балів): дидактика, викладання, учіння, пізнання, знання, уміння, навички, процес навчання, принцип, закономірність, метод, метод навчання, прийом навчання, засіб навчання, зміст навчання

Література

1. Каплінський, В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с.
2. Лернер И. Н. Дидактические основы методов обучения. М.: Педагогика, 1981. С. 94–100, 114–123.
3. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: учеб. пособие в 2 кн. М.: Изд-во ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. С. 469–511.
4. Крысько В. Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах. Мн, 1999.
5. Вейланде Л. В.-В. Практикум з загальної педагогіки. Одеса: Європринт, 2011. 161 с.
6. Слостенин В. А. Педагогика. М.: «Школа-Пресс». С. 296–327.
7. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. К.: вид-во А. С. К., 2004. 192 с. URL: https://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf (дата звернення 29.02.2020).

8. Харламов И. Ф. Педагогика: учеб. пособие. М.: Юристъ, 1997. С. 178–216.

9. Фіцула М. М. Педагогіка. Вид. 3-тє, стер. К.: Академвидав, 2009. 560 с.

Інформаційні ресурси

10. <http://vaniorolap.narod.ru/theme9.html>

11. http://pidruchniki.com.ua/18421120/pedagogika/zakonomirnosti_printsi_pi_navchannya#692

12. http://ebk.net.ua/Book/pedagogics/volkova_pedagogika/part3/3401.htm

13. http://ebk.net.ua/Book/pedagogics/volkova_pedagogika/part3/3501.htm

14. <http://osvita.ua/school/theory/780>

15. http://pidruchniki.com.ua/14280824/pedagogika/klasifikatsiya_metodiv_navchannya (дата звернення 03.02.20).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: Види та форми організації навчання та їх розвиток у дидактиці.

**Урок – основна форма організації навчання
у загальноосвітніх закладах (1– 6 балів)**

План заняття

1. Виступи студентів із повідомленнями: оберіть одну проблему і підготуйте повідомлення на 0,5 аркуша, яке надішліть на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (максимально 1 бал):

- ✓ Порівняйте основні види організації навчання у школі.
- ✓ Розкрийте особливості класно-урочної форми організації навчання і запропонуйте альтернативну форму організації навчання у школі.
- ✓ Чим обумовлений розподіл уроків на типи? За яким критерієм здійснюється класифікація уроків?
- ✓ За яких умов доцільне використання інших форм організації навчання у школі?

2. Практичне вирішення проблемних і творчих завдань

1. Практичні завдання:

1. Обов'язковий рівень (із поданих оберіть одне завдання, розв'яжіть проблему і надішліть письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (максимально 4 бали):

1. Вивчіть особливості різних форм організації навчання і заповніть таблицю:

<i>Форми навчання</i>	<i>Позитивні сторони</i>	<i>Недоліки</i>
Класно-урочна система		
Белл-ланкастерська система		
Мангеймська система		
Батавська система		
Система індивідуалізованого навчання (Дальтон-план)		
Проектна система (метод проєктів)		

2. Проаналізуйте дидактичні завдання і зміст дидактичних елементів уроку, заповніть таблицю:

<i>Елементи уроку</i>	<i>Дидактичні завдання елементів уроку</i>	<i>Зміст дидактичного елемента</i>
Організаційний		
Підготовка учнів до розв'язання завдань уроку		
Засвоєння нового матеріалу		
Перевірка засвоєння учнями нового матеріалу		
Підведення підсумків		
Домашнє завдання		

2. Творчі завдання (***необов'язковий рівень***) оберіть одне із завдань і відзвітуйте у письмовому вигляді про його виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua (**0,5–3 бали**):

А) Окрім уроків у школі існують такі форми організації навчання: факультативні заняття, спецсемінари, практикуми та навчальні практики, навчальні екскурсії, додаткові заняття, домашня робота, заняття у предметних гуртках, навчально-наукових об'єднаннях. Додайте до цього списку інші форми позаурочної навчальної роботи, розробіть теми, цілі та завдання для кожної форми. Теми повинні бути пов'язані з вашим основним фахом (наприклад, вчитель історії, права та інше).

<i>Додаткові оргформи навчання</i>	<i>Тема</i>	<i>Мета</i>	<i>Завдання</i>
Факультативні заняття			
Спецсемінари			
Практикуми та навчальні практики			
Навчальні екскурсії			
Додаткові заняття			
Домашня навчальна робота			
Заняття у предметних гуртках, навчально-наукових об'єднаннях			

Б) Розробіть план-конспект уроку за схемою «План-конспект уроку», підготуйте презентацію фрагмента уроку до 10 хвилин та проведіть аналіз фрагмента уроку свого однокласника (**виконання завдання буде зараховане до ІНДЗ**), надішліть письмовий звіт про виконання на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua. План-конспект уроку оцінюється **максимально 3 балами** і аналіз фрагмента уроку свого однокласника теж оцінюється **3 балами**.

План-конспект записного уроку

Предмет _____
Клас _____
Тема уроку _____
Мета уроку _____
Завдання уроку _____
Тип уроку _____
Обладнання _____
Література _____

Зміст уроку

(з виділенням структурних частин уроку)

1. Організаційний
2. Підготовка учнів до розв'язання завдань уроку
3. Засвоєння нового навчального матеріалу
4. Перевірка засвоєння учнями нового матеріалу
5. Підведення підсумків уроку
6. Домашнє завдання

Психолого-педагогічний аналіз фрагмента уроку однокласника

ПІБ студента _____
Клас _____
Предмет _____
Тема _____
Тип уроку _____

1. Організаційний момент:

А) Підготовка учнів до роботи на уроці

Б) Забезпечення умов для навчальної роботи: психологічний настрій учнів, організація робочих місць та інші

2. Зміст уроку

Місце теми уроку у навчальній програмі: _____

Визначте цілі уроку:

- навчальна мета: _____
- розвиваюча мета _____
- виховна мета: _____

Які закономірності та принципи навчання були проілюстровані під час уроку? _____

Які методи та засоби навчання були використані вчителем? _____

Які види навчання, види навчальної роботи були використані вчителем? _____

Визначте основні види контролю, які були застосовані на цьому уроці? _____

3. Характеристика діяльності учнів на уроці:

- Виявлення інтересу та уваги під час вивчення нового матеріалу.
- Активність на етапі засвоєння та закріплення нових знань.
- Дисципліна протягом усього уроку.

4. Характеристика діяльності вчителя на уроці:

- Особливості мови вчителя (виразність, емоційність та інше).
- Прийоми співпраці та співтворчості.
- Прояв педагогічного такту.
- Як були враховані вікові та індивідуальні особливості учнів? _____

Робота з «важкими» та відстаючими учнями _____

5. Результати уроку:

Виконання плану уроку _____

Досягнення цілей _____

Сильні сторони уроку _____

Що можна змінити під час підготовки до уроку? _____

Завдання для самостійної роботи

1. Письмова робота (виконується вдома і результати надсилаються на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) **(0,1–1 бал):**

Тестові завдання з посібника Вейландє Л. В.-В. «Практикум з загальної педагогіки». Одеса: Європринт, 2011. 161 с.].

Тест 4.1. Форма організації взаємонавчання у зарубіжній педагогіці найбільш відома як:

1. Белл-ланкастерська система.
2. Мангеймська система.
3. План Трампа.
4. Класно-урочна система навчання.
5. Батавська система навчання.

Тест 4.2. Для проблемного навчання властиве таке:

1. Учні засвоюють знання у готовому вигляді, без розкриття шляхів доказу їх правильності.
2. Навчальний матеріал вивчається поелементно в логічній послідовності.
3. Навчання спрямоване на самостійний пошук учнями нових понять і способів дій.
4. Навчання дає змогу у стислі строки у концентрованому вигляді озброїти учнів знаннями основ наук.
5. Правильної відповіді немає.

Тест 4.3. Розподіл дітей на сильних, середніх і слабких відповідно до їх здібностей та успішності складає сутність такої системи навчання:

1. Батавської.
2. Мангеймської.
3. Бригадно-лабораторної.
4. Індивідуально-групової.
5. Проектної.

Тест 4.4. Яка із перерахованих нижче ознак належить до поняття «форма навчання»?

1. Спосіб досягнення конкретної дидактичної мети.
2. Сукупність знань, умінь і навичок.
3. Зовнішнє вираження процесу навчання.
4. Спосіб контролю навчальної діяльності.
5. Спосіб взаємодії викладача і студента.

Тест 4.5. Найменш ефективне для формування практичних умінь і навичок:

1. Пояснювально-ілюстративне навчання.
2. Проблемне навчання.
3. Програмоване навчання.
4. Догматичне навчання.
5. Модульне навчання.

Тест 4.6. Що з переліченого не належить до основних вимог до уроку?

1. Дидактичні вимоги.
2. Виховні вимоги.
3. Розвиваючі вимоги.
4. Гігієнічні вимоги.
5. Економічні вимоги.

Тест 4.7. Форма контролю, під час якої використовується комплекс стандартизованих завдань, що піддаються певному оцінюванню заздалегідь встановленими критеріями, – це:

1. Рейтинг.
2. Тестування.
3. Колоквіум.
4. Залік.
5. Іспит.

Тест 4.8. Який етап у проблемному навчанні зайвий?

1. Створення проблемної ситуації.
2. Формулювання проблеми.
3. Шляхи вирішення проблеми.
4. Висунення гіпотези.
5. Контроль за вирішенням проблеми.

Тест 4.9. За якою основною ознакою можна визначити тип уроку?

1. За дидактичною вимогою.
2. За розміщенням елементів уроку.
3. За кількістю часу, що відводиться на вивчення навчального матеріалу.
4. За наявністю навчального матеріалу.
5. За особливостями діяльності вчителя.

Тест 4.10. Зазначте, яке твердження не належить до основних ознак класно-урочної системи.

1. Чіткий регламент навчальної роботи: початок і кінець навчального року, поділ на навчальні чверті, проведення занять за встановленим розкладом.

2. Постійний склад учнів: за віком, рівнем підготовки.
3. Єдиний зміст освіти: навчальний план, навчальні програми, підручники.
4. Пристосування темпу навчальної роботи до можливостей кожного учня.

5. Ведуча роль вчителя у навчальному процесі.

2. **Додаткові бали:** **Запис до педагогічного словника** (виконується вдома і надсилається на електронну адресу i.zarishniak@donnu.edu.ua) (**максимально 0,5 балів**): вид навчання, пояснювально-ілюстративне навчання, проблемне навчання, програмоване навчання, індивідуальна форма організації навчання, фронтальна форма організації навчання, групова форма організації навчання, урок, структура уроку.

Література

1. Вайндорф-Сисоєва М. Е. Педагогіка. URL: https://stud.com.ua/61102/pedagogika/formi_organizatsiyi_navchalnogo_protseesu (дата звернення 03.03.20).
2. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. URL: https://pidruchniki.com/16180409/pedagogika/formi_organizatsiyi_navchannya (дата звернення 28.02.20).
3. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: учеб. пособие в 2 кн. М.: Изд-во ВЛАДОС, 1999. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. С. 469–511.
4. Вейландє Л. В.-В. Практикум з загальної педагогіки. Одеса: Європринт, 2011. 161 с.
5. Сластенин В. А. Педагогика. М.: «Школа-Пресс». С. 296–327.
6. Харламов И. Ф. Педагогика: учеб. пособие. М.: Юристъ, 1997. С. 178–216.
7. Чайка В. М. Основы дидактики. URL: https://pidruchniki.com/15100827/pedagogika/formi_organizatsiyi_navchannya (дата звернення 27.02.2020).
8. Фицула М. М. Педагогіка. Вид. 3-тє, стер. К.: Академвидав, 2009. 560 с.
9. Форми організації навчання. *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library/formi-organizacii-navcanna-34624.html> (дата звернення 07.03.2020).

ПРИКЛАДИ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

ПРИКЛАД АНКЕТИ

Анкета

Привіт, друже! Я твій майбутній вчитель! Маю велике бажання познайомитися з тобою! Зараз в руках ти тримаєш анкету, яка дасть можливість мені це зробити. Дай відповідь на кожне запитання, щоб я могла краще тебе пізнати. Тож, мерщій заповнюй анкету!

Спочатку дізнаємся про тебе і твою сім'ю

1. Як тебе звати? _____
2. А тепер прізвище? _____
3. Скільки тобі років? _____
4. Назви кожного члена своєї родини: _____
5. Чи маєш ти хобі? Яке? _____

Тепер розкажи мені про своїх друзів

6. Ти маєш друзів? _____
7. Що найбільше ти цінуєш у своїх друзях? _____
8. Які слова в тебе асоціюються зі словом «дружба»? _____

А зараз про навчання?

9. Тобі подобається вчитися? _____
10. Чи любиш ти свій клас? _____
11. Після канікул ти з радістю повертаєшся до школи? _____
12. Який шкільний предмет тобі подобається найбільше? Чому? _____

А як щодо планів на майбутнє?

13. Що плануєш робити після закінчення школи? _____
14. Яка твоя найзаповітніша мрія? _____

Вітаю, ти завершив заповнення анкети! Дякую за співпрацю!

До зустрічі, друже!

Психолого-педагогічна характеристика
учня 11 класу Пултівецької СЗШ І–ІІІ ступенів с. Пултівці
Сташка Віктора Анатолійовича

Сташко Віктор Анатолійович народився 31 травня 2001 року, в Пултівецькій СЗШ навчається з 2007 року. Живе і виховується в повній сім'ї. Мати – Сташко Алла Романівна, працює в ДНЗ «Сонечко» с. Пултівці вихователькою, освіту має вищу педагогічну; батько – Сташко Анатолій Олексійович, приватний підприємець, освіта середня спеціальна. На здоров'я учень не скаржиться, оскільки активно займається спортом разом із батьками, шкідливі звички відсутні.

Родина Віктора проживає в с. Пултівці Вінницького р-ну у приватному будинку по вулиці Дачна, буд. 43. Віктор має окрему кімнату, де створені всі необхідні умови для проживання, навчання та відпочинку. В учня є персональний комп'ютер, підключений до мережі Інтернет. Батьки цікавляться навчальними досягненнями учня, іноді надають посильну допомогу у вирішенні завдань. У сім'ї панують доброзичливі стосунки між дорослими і дітьми, адже в родині є ще двоє дітей.

Віктор навчається в Пултівецькій СЗШ І–ІІІ ст. з першого класу. З початкової школи вирізняється серед інших дітей неординарністю мислення, високою ерудованістю і добре розвиненим логічним мисленням. Успішність Віктора тримається на належному рівні, до навчання учень ставиться з цікавістю, виділяє предмети за власним інтересом, з яких має високий рівень знань (це переважно точні науки).

Учень фізично розвинутий, має виразну міміку та багату жестикуляцію, гучний та сильний голос, займається волейболом, регулярно відвідує спортивну секцію з цього виду спорту. Любить слухати сучасну музику, захоплюється також грою на музичному інструменті – гітарі. Часто демонструє свої здібності на класних та позакласних заходах.

Віктор навчається у класі, де 19 учнів: із них 9 хлопців та 10 дівчат. До однокласників учень ставиться з повагою, користується серед них авторитетом. Має в класі друзів: Мельника Андрія, Темченка Юрія, Хорошка Володимира, з якими товаришує і регулярно спілкується. Загалом хлопець навчається на 9–11 балів, навчальну програму засвоює успішно. Значних конфліктів із однокласниками за Віктором не спостерігалось. Бере активну участь у всіх культурних заходах, які організовуються у класі.

Рівень уваги Віктора – середній, хлопець має недостатню здатність переключати увагу з одного виду діяльності на інший, стійкість уваги виявляється лише тоді, коли в учня з'явився стійкий інтерес до предмета

вивчення. За результатами застосування методик перевірки стану уваги і пам'яті Віктор має середній рівень пам'яті, хоча на уроках не завжди проявляє максимальну активність та сконцентованість, більшу частину інформації допомагає зберегти, утримати та відтворити зорове запам'ятовування. Щодо професійної орієнтації учня, то чіткого визначення в учня ще не сформувалось, однак помітно, що потягу до гуманітарних професій учень не проявляє, ймовіріше, його симпатія на боці професій, які пов'язані з технічними галузями.

Отже, враховуючи вікові психологічні особливості розвитку хлопця, Віктор проявляє непосидючість, надмірну рухливість, енергійність, імпульсивність та надмірну говірливість, що іноді призводить до зауважень з боку вчителів. У Віктора переважно піднесений, веселий настрій, який змінюється лише при незадоволенні потреби. Має виражені риси сангвінічного та холеричного типів темпераменту, високий рівень комунікативності, в класі має достойний і прийнятний статус. Щодо вдосконалення певних рис характеру, то учню можна порекомендувати певну систему тренінгових вправ для самоконтролю у плані подолання іноді надмірної імпульсивності і більш спокійної реакції на зауваження старших.

Класний керівник

О. С. Сташко

Психолого-педагогічна характеристика класного колективу 11-го класу Пултівецької СЗШ І–ІІІ ступенів с. Пултівці

В 11 класі навчається 18 учнів, із них 10 дівчат і 8 хлопців. Клас вікової норми (16–17 років).

Клас досить успішний у навчанні. Учні з високим рівнем навчальних досягнень – 4; учнів із достатнім рівнем навчальних досягнень – 4; учнів із середнім рівнем навчальних досягнень – 7; учнів із початковим рівнем навчальних досягнень – 3. Учні класу залюбки виконують громадські доручення, у класі працює учнівське самоврядування.

Клас досить згуртований. За даними останнього анкетування під час вивчення мікроклімату колективу активність учнів класу виявилася такою: 60 % дітей проявляють себе активно в житті колективу; 30 % дітей мають середній рівень активності; 10 % дітей не цікавляться справами колективу. Загалом стосунки у класі товариські, толерантні, приятельські. Дівчата і хлопці товаришують між собою. Учні завжди переживають за успіхи і невдачі свого класу.

Учні можуть організовувати самостійно такі справи: підготовка концертних програм, виготовлення стінгазет і колажів, створення вітальних презентацій, приурочених подіям різного характеру, прибирання класної кімнати, організація загальношкільних акцій тощо. Організованість класу на високому рівні. Часто ставлять у приклад іншим класним колективам.

Загальний стан здоров'я учнів вище середнього рівня. Ставлення до фізичної культури і спорту позитивне, учні ведуть активний, здоровий спосіб життя, відвідують спортивні секції та беруть участь у різних змаганнях.

Учні класу ставляться відповідально до трудової діяльності, виконують поставлені їм завдання без вагань, змушувати не доводиться, все виконується відповідально, чітко і своєчасно; при проведенні мною профорієнтаційної роботи спостерігалось, що діти зацікавлені, адже це стосується їхньої майбутньої професії та відповідного навчального закладу, також до 11-го класу часто приїжджають з інших навчальних закладів із профорієнтаційною роботою, діти із зацікавленістю та з відповідальністю слухають і задають запитання.

Учні схвалюють у своїх однокласниках чесність, відповідальність, активну життєву позицію, а осуджують лінь, заздрість, грубість. Своє схвалення або осудження вони висловлюють при спілкуванні між собою та зі старшими. Найчастіше – це розмова з класним керівником. Спостерігається часткове розходження між тим, що учні говорять, і тим, що роблять, але це

буває досить рідко і стосується переважно хлопців. Учнів класу пов'язують спільні інтереси: навчання, спорт, танці, мистецтво. Товаришують і в школі, й поза нею. Яскраво виражено кілька подружніх груп, що містять або хлопчиків, або дівчаток. Вікові особливості учнів класу передбачають їх бурхливий вияв емоцій та почуттів і реакції на них; проте діти знають міру у виявленні емоцій і намагаються стримуватися у відповідних ситуаціях.

Актив класу – це ті учні, які здійснюють самоврядування в класі. До самоврядування залучені усі учні класу. Постійними лідерами у класі є: Рекало Тетяна, Темченко Юрій та Яворовенко Катерина. Учні класу знають, що відбувається у школі та інших класах. Загальношкільні доручення виконуються на належному рівні.

Для подальшого згуртування класного колективу рекомендуємо проводити такі тематичні виховні заходи: « Я – частина колективу»; «Мікроклімат у класі»; «Дружба між дівчатками та хлопчиками»; «Моє дозвілля» та інші.

Класний керівник:

С. О. Сташко

Приклад плану батьківських зборів учнів 6-го класу

ПЕРШІ ЗБОРИ: «Ваша дитина стала учнем 6 класу»

ДРУГІ ЗБОРИ: «Здоров'я наших дітей»

ТРЕТІ ЗБОРИ: «Дітей необхідно не виховувати, з дітьми потрібно дружити»

ЧЕТВЕРТІ ЗБОРИ: «Підсумки навчального року»

ПЛАН-КОНСПЕКТ БАТЬКІВСЬКИХ ЗБОРІВ

Тема: «Дітей слід не виховувати, з дітьми потрібно дружити»

Форма проведення: круглий стіл

Мета: поінформувати батьків про особливості шкільного життя та спілкування підлітків. Дати батькам інформацію про специфіку підліткового жаргону (сленгу) і впливу соціальних мереж на психіку та навчання школярів. Допомогти батькам знайти шляхи взаємодії з дітьми в питаннях родинного спілкування.

Обладнання: мультимедійний проєктор, відеоролики «Синій кит», «Що це?», «Інтернет дорожче сина».

1. Вступне слово класного керівника

Шановні батьки! Ми раді вітати вас у стінах нашої школи. Сьогодні батьківські збори проведемо у незвичайній формі, а саме у формі засідання круглого столу, темою якого є «Дітей необхідно не виховувати, з дітьми потрібно дружити».

Хочеться, щоб цей захід допоміг вам, шановні батьки, краще пізнати наше молоде покоління, адже через сім'ю наші діти входять у суспільство. Діти уподібнюються до дорослих, копіюють їх, орієнтуються на їх поведінку, манеру спілкування. Тож недарма в народі кажуть: «Від доброго дерева – добрий пагін відросте, а від добрих батьків – добра дитина народиться».

2. Психолог.

Вправа «Дерево»

Люблю тебе без явних причин

За те, що онук, за те, що ти син,

За те, що малюк, за те, що ростеш,

Просто за те, що на світі живеш...

Батьківство – це творчість, захоплення та задоволення, а іноді – розпач і безсилля. Найголовніше у житті дитини – це любов до неї з боку батьків, любов до дитини такої, якою вона є. А що ви, шановні батьки, отримуєте від спілкування з вашими дітьми, коли даруєте їм свою безмежну і безумовну

любов? Напишіть, будь ласка, на листочках одним або двома словами, чим для є вас спілкування з вашими дітьми.

Подивіться на наше дерево. Воно було «голим» і «сухим» з поламаним гіллям. А перетворилося у пишне, яскраве дерево. Отож і діти без вашої підтримки, добрих люблячих слів не можуть відчувати себе повноцінними особистостями. І від того, як ми, дорослі, спілкуємося зі своїми дітьми, скільки часу проводимо разом із дітьми, буде залежати їхнє успішне майбутнє.

3. Класний керівник про клас.

Спілкування відіграє найважливішу роль у житті людини. Більшу частину свого часу учні проводять у школі, спілкуючись один з одним в процесі навчання та в позакласній діяльності. Характеризуючи клас, можна сказати, що більшість учнів має високий навчальний потенціал і хороші здібності до навчання та навчаються із задоволенням, хоча є й такі, яким потрібно більше старатися та приділяти часу для навчання. Найчастіше в учнів виникають труднощі із вивченням англійської, німецької мови, математики, природознавства. Дисципліна на уроках задовільна, але деякі учні інколи запізнюються на уроки та не завжди виконують домашні завдання.

Колектив класу діяльний, живий, енергійний, деколи навіть занадто. Загалом стосунки у класі товариські, приятельські. Діти можуть організовувати спільно справи, підтримувати одне одного, хоча дещо спостерігається поділ на мікрогрупи за статтю, інтересами. Учні співчують один одному, відносини між ними теплі, але інколи в них не вистачає толерантності, терпимості до помилок товариша (найчастіше під час неправильної відповіді на уроках). Діти проявляють стриманість у стосунках із старшими, вчителями, цінують фізичну працю, але трапляється і таке, що у спілкуванні з учителями учні дозволяють собі забагато. З їхніх уст лунають: «Не маєте права» (хоча забувають свої обов'язки), «Ну й телефонуйте батькам, і передайте від мене привіт», банальні фрази: «А що таке?», «Що ви хочете від мене?», «Мені ваша англійська, математика не потрібна», «А що ви мені зробите?», «А я не хочу».

У класі є актив, староста, заступник старости. Кожен з учнів має свої доручення, з якими вони вправно справляються.

Учні постійно беруть участь у позакласній роботі (виховні заходи, свята, виставки). Завжди є активними під час проведення предметних тижнів та спортивних змагань, у яких ми маємо багато перемог. Як і кожен колектив, клас має свої звички та традиції: спільне проведення свят, вітання іменинників, проведення вечірків із чаюванням та дискотекою, з цікавою розважально-конкурсною програмою.

Можна зробити висновок, що ви – батьки – зацікавлені в організованості класного колективу і є активними учасниками навчально-виховного процесу в школі

Демонстрація презентації «Наше шкільне життя» (при опитуванні учні вказали, що серед тих заходів, які проводяться у школі, їм найбільше сподобалися вечірки, дискотеки, чаювання, вітання іменинників, а хотіли б ще їздити на екскурсії).

На цьому етапі розвитку ваших дітей є дуже важливим спілкування з однолітками. Яскраво проявляється бажання жити колективним життям.

4. Психолог

Психологічний тренінг для батьків

Образ власного «Я» є в кожній людині. Це система уявлень про себе, що визначає установку стосовно самого себе. Вона складається з усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних, моральних якостей, їх самооцінки. Дитині потрібно мати позитивні уявлення про себе, це неодмінна умова щастя, передумова успішної адаптації в соціальних умовах, що змінюються.

Батькам роздаються аркуші паперу:

Завдання: Охарактеризуйте свою дитину 10 словами або словосполученнями. Наприклад, добрий, необов'язковий тощо.

Після цього батьки одержують аркуші, на яких діти оцінюють себе. У тат і мам є можливість порівняти, чи збігається самооцінка дитини з оцінкою, яку їм дали дорослі.

5. Вчитель про спілкування в класному колективі

Для дітей, особливо підліткового віку, спілкування з дорослими відходить на задній план і не може цілком замінити спілкування з однолітками. У дітей дуже яскраво проявляється прагнення до спілкування і спільної діяльності з однолітками, бажання мати близьких товаришів, друга, з іншого боку – дуже сильне бажання бути прийнятим, визнаним, шанованим товаришами. І це подекуди стає найважливішою потребою.

Прагнення підлітків залучити до себе увагу товаришів, зацікавити їх і викликати симпатію може проявлятися по-різному: демонстрація своїх здібностей (починають краще вчитися, досягнення у спорті або інших сферах) або кривляння, різні розважальні дії, розповіді про якісь свої «досягнення» тощо.

Найчастіше у шкільному середовищі, і у нашому класі також ми спостерігаємо інтенсивне освоєння жаргону. Підлітковий жаргон – явище

багатошарове. Його основу утворює сукупність слів і виразів, які використовують у спілкуванні як хлопчики, так і дівчатка.

На жаль, чомусь для того, щоб виділитися, привернути до себе увагу, діти часто використовують такий вид спілкування.

Дійсно, мова сучасної молоді буквально кишить жаргонізмами. Часто зустрічаються і такі вирази, які звучать цілком пристойно і літературно, але, витягнуті з контексту, втрачають свій первісний зміст: «Не гальмуй!» або «Не парся!», «Я хотів типу злиняти...», «Вони вважають, що їх розводять», «серйозна розбирання», «наїзд», «тусуватися», «кльово», «обалдіти» чи «балдію», «тащусь», «штука» (тисяча) та ін.

Це все стається через те, що сучасні діти величезну кількість часу проводять за комп'ютером, дивляться телевізор, спілкуються з однолітками. І все рідше можна зустріти підлітка, який захоплюється читанням книг класичної літератури. Істотний вплив на молодіжний жаргон справляє сьогодні комп'ютерний сленг (зависнути, кликати, гальмувати, повис – упав – впав – скорчився – потух та ін). З розвитком новітніх технологій ми не можемо уявити своє життя без комп'ютера, мережі Інтернет. З одного боку вони є справжніми помічниками у підготовці дітей до уроків, використанні різноманітних словників-онлайн, що істотно економлять час, але з іншого боку – це страшний ворог, особливо, коли діти годинами «сидять» в ньому без діла. Тоді й виникає спокуса перед забороненими дорослими сайтами, іграми, віртуальними переписками. Спостерігаючи за учнями в мережі Інтернет, я помітила, що дедалі більше вони використовують жаргонізми саме тут, коли коментують фотографії, статуси. Було б добре, якби це були тільки позитивні коментарі. Але трапляється й таке, що діти використовують образливі, лайливі, грубі та вульгарні слова. Так і виникають конфлікти між учнями (і уже не віртуальні, а реальні), адже все це спілкування може побачити й прочитати будь-хто.

Я виписала фрази ваших дітей: нормас, найс (нормально), крутий, борзий, афігеть, тема (мені подобається), ніштяк, красава, юзер, домашка, хавчик, бабоси, лавандос, гальмо, тупак, чмо, лох, Мемас.

Правильно зауважив один філософ: «Шкільні товариші – кращі вихователі, ніж батьки, бо вони безжальні».

Але надмірне захоплення соціальними мережами, іграми має і негативний вплив. Увага на екран:

(Демонстрація відеоролика «Синій кит»)

6. Психолог

Учні нашого класу проводили анкетування на тему: «Скільки часу вам приділяють ваші батьки». На жаль, статистика дуже сумна. Якщо у 7–8 класі це приблизно 1 година, то чим старша дитина – 10–25 хвилин у день.

– А цікаво вам дізнатися як відповіли на це питання ваші діти?
Вчитель роздає результати анкетування.

(Відеоролик «Що це?»).

(Психолог розповідає про вплив Інтернету на психіку дитини.)

7. Демонстрація відеоролика «Інтернет дорожче сина»

– Пропонуємо вам переглянути відеоролик. Увага на екран!

8. **Заключне слово вчителя**

Підходить до завершення наша зустріч. У вас була можливість ознайомитися з найцікавішими миттями шкільного життя, цікавими опитуваннями, діагностиками. Сподіваюся, що отримана інформація стане вам у нагоді у спілкуванні з вашими дітьми, а методичний poradnik допоможе у здійсненні великої місії, ім'я якої ВИХОВАННЯ.

Шановні батьки! Дозвольте завершити нашу зустріч такими словами:

Хай же будуть ваші руки сильними, а душі – зрячими.

Хай поруч із матір'ю завжди йтиме батько!

Хай кожна дитина, яка приходить у цей світ, матиме ці два крила не задля того, щоб літати, а щоб упевнено ходити по землі.

КОНСПЕКТ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Виховна година у 7-му класі на тему «Хоробрі серця»

Мета:

- виховувати гордість за свій народ, шанобливе ставлення до військових, учасників АТО;
 - зміцнювати почуття патріотизму учнів;
 - формувати у дітей гуманний світогляд, спрямований на недопущення жахів війни;
 - сприяти збереженню пам'яті про тяжкі випробування нашого народу
- Запрошені:** ЦК «АЗОВ».

Перебіг заходу

Вступне слова вчителя: Доброго дня, діти! Ми знаємо, що нашу країну спіткало не одне лихо, перш ніж вона стала незалежною державою. Щороку ми згадуємо Голодомор 1932–1933 років, Другу світову війну, яка залишила глибокі рани на землі України. Втрати, які пережив у воєнні роки український народ, і сьогодні гострим болем відлунують у серцях наших співвітчизників.

Також знаємо про війну в Афганістані, яка тривала 10 років, де за офіційними даними загинуло 2378 українських солдат. Ми пам'ятаємо і згадуємо наших предків, які боролися за свободу України і вдячні за їх любов, відданість і патріотизм. Це все було. Це наша історія. Але сьогодні твориться історія, учасниками якої є ми самі. І від кожного з нас залежить доля нашої Батьківщини. Від нас залежить, чи Україна і надалі буде незалежною державою, чи буде під владою Росії. Сьогоднішні події в Україні не дають спати кожному свідомому українцю. Знаємо, що на сході нашої держави проходить антитерористична операція, неоголошена війна. Сьогодні, як ніколи, ми повинні допомагати своїй державі, щоб вона була неподільною, щоб ми мали свою Батьківщину. Ми повинні допомагати нашим воїнам, які гинуть від куль ворога, захищаючи нас і нашу Україну. Звісно, ми вже проводили ярмарок, у якому ви взяли активну участь, і виручені кошти відправили на допомогу добровольцям, які захищають нашу Батьківщину та нас із вами. Багато добровольців з нашого міста зараз перебувають на сході країни, ми ними гордимось, бажаємо їм терпіння, мужності та здоров'я. Але, на жаль, кожного дня ЗМІ повідомляють про нові й нові жертви серед наших силовиків.

Давайте хвилиною мовчання вшануємо наших воїнів (хвилина мовчання)

Вчитель: Чи знаєте ви когось із героїв, що оберігають нашу країну?

Учень 1: Вірменин Артем Нікогосян, легендарний лікар-хірург. Приїхавши з Сибіру в Україну. «Я знав, що в Україні я потрібен більше, ніж в Росії», – говорив сам Нікогосян. Він організував бригаду швидкої допомоги із трьох осіб: медсестра Олена, водій Ілля і він. Німецьким реанімобілем регулярно виїжджає в найбільш гарячі точки ООС, рятуючи тяжко поранених українських солдатів.

Учень 2: Павло Чорний, з Миколаєва, десантник 79-ї аеромобільної бригади став героєм. Одного разу під час бою з сепаратистами ДНР йому осколком пошкодило праве око. Закривши рукою рану він продовжував стріляти по ворогу. А потім пробрався до підбитого автомобіля, в якому були поранені 4 його товариша. Чорний самостійно витягнув поранених бійців і супроводжував їх всю дорогу до шпиталю. Свідомість він втратив тільки там. 20 червня Президент вручив Павлу орден за мужність 3-го ступеня. Зараз у нього замість правого ока стоїть тимчасовий протез, а новий, більш якісний, йому поставлять у Франції.

Учень 3: Тетяна Ричкова, 35-літня тендітна жителька Дніпра, збирає гроші для армії, а потім самостійно розвозить продукти, ліки, одяг бійцям АТО. Продала власну дачу і за 6 000 \$ забезпечила всім необхідним 300 бійців. Тепер самостійно на власному старенькому автомобілі передає допомогу в зону ООС.

Учень 4: Тарас Синюк, підполковник, командир першого аеромобільного батальйону 95-ї аеромобільної бригади. Родом із Коломиї, що в Івано-Франківській області. Коли його підрозділ потрапив у засідку, ціною свого життя врятував підлеглих бійців. Синюку посмертно присвоєно звання Героя України.

Учитель: А зараз дамо слово нашим гостям з ЦК «АЗОВ»

ЦК «АЗОВ» продемонстрували учням прийоми рукопашного бою, майстер-клас зі збирання та розбирання гвинтівки. Також запропонували до перегляду фільм «У кожного свій фронт», який нікого не залишив байдужим. Учні також мали змогу написати листи-побажання для учасників ООС. У цих листах вони намагалися передати захоплення, підтримку, вдячність за мирне небо над головою. Та основне побажання для солдатів: «Повертайтеся живими!».

VI. Заключне слово

Зараз, як ніколи, наша армія потребує допомоги від нас, і не тільки матеріальної, а й моральної. Воїни повинні знати, що ми їх любимо, про них

пам'ятаємо, підтримуємо і допомагаємо. Окрім збору теплих речей, грошей, медикаментів на підтримку солдатів, ми написали їм листи і намалювали малюнки. Ми пишаємося нашими бійцями і бажаємо їм терпіння, мужності, здоров'я, а головне – щоб вони найскоріше повернулися живими і здоровими до своїх родин.

VII. Підбиття підсумків

Давайте кожного дня молитися за Україну. Щоб уже, нарешті, настав мир і спокій, щоб більше не проливалася кров синів України. Любіть і бережіть Україну, бережіть себе.

ПРИКЛАД ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ УРОКУ З ІСТОРІЇ

Тема: « Київська держава кінця X – початку XI століття»

Мета уроку: засвоєння та корекція учнями опорних знань та навичок, здобутих впродовж вивчення теми «Київська держава наприкінці X – у першій половині XI ст.».

Удосконалювати вміння учнів роботи в групах, пошуку історичних фактів, селекції історичних фактів за певними групами та критеріями, аргументації власної думки.

Закріпити знання учнів про виникнення, розвиток та причини занепаду Київської держави, основних політичних діячів Київської держави X – першої половини XI ст.;

Розвиваюча мета уроку:

- розвивати логічне мислення учнів через такі операції як аналіз, порівняння, систематизація;
- підвищувати стилістичну культуру мовлення;
- розвивати зв'язне усне і писемне мовлення, критичне мислення і творчу уяву;
- розвивати вміння і навички правильного відбору історичних фактів і спів ставляти їх до певної категорії.

Виховна мета:

- виховувати в учнів національну свідомість, самосвідомість, любов до рідної держави та своєї історії, мови та свого народу.
- виховувати в учнів самостійність, мислення та кмітливість, вміння аргументувати і доводити власну позицію;
- виховувати в учнів старанність, наполегливість, бажання творчо працювати.

Міжпредметні зв'язки: всесвітня історія, художня культура, українська література;

Тип уроку: Інтерактивний урок.

Обладнання: схеми (шість капелюшків), текстові завдання, ілюстративний матеріал; кольорові олівці;

Перебіг уроку

1. Організаційна частина уроку:

- Привітання.
- Перевірка присутності учнів.
- Підготовка до уроку.

2. *Актуалізація опорних знань учнів:*

– Нагадування учням теми попереднього уроку.

3. *Оголошення теми уроку та представлення методу «Шість капелюшків» учням:*

– учитель ділить клас на 4 рівні групи; кожна група повинна сісти поряд;
– кожна група повинна обрати свого капітана команди, після чого жеребкуванням капітани обирають завдання для своєї команди у вчителя;

– кожна команда має завдання: описати на 6 капелюхах діяльність однієї із запропонованих видатних осіб часів Київської держави: княгиня Ольга, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах;

учитель роздає заготовки для кожної команди (роздруковані шаблони 6 капелюхів), на яких діти будуть виконувати завдання. Час виконання – 20 хвилин.

На 6 капелюхах потрібно вказати:

1. Ким є особа, роки її правління.

2. Походження особи та її родинні зв'язки.

3. Позитивні аспекти діяльності видатного правителя Київської держави.

4. Негативні сторони, або за що можна засудити запропоновану історичну персону.

5. Титули і прізвиська особі.

6. Висновок про видатну постать і історію.

4. Виконання завдання

Як тільки капітани отримали завдання, команди можуть починати працювати в своїх командах.

Під час виконання завдання діти можуть користуватися підручниками, зошитами, мережею Internet.

5. Представлення кожної команди

Після виконання завдання, кожна команда має по 2–3 хвилин для представлення своїх «Шести капелюхів» ;

6. Підбиття підсумків уроку

Учитель робить висновок уроку, називаючи, чого вдалося навчити учнів та яких цілей вдалося досягти впродовж інтерактивного уроку.

7. *Інструктаж домашнього завдання:* кожен учень має обрати видатну постать історії України (на вибір учня) та описати її діяльність за допомогою методу «Шести капелюхів».

Навчальне видання

Зарішняк Інна Миколаївна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання семінарсько-практичних занять із
ПЕДАГОГІКИ

Електронне видання

Редактор І. М. Колесникова

Технічний редактор Т. О. Алімова

Підписано до друку 06.10.2020 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 2,79
Зам. № 64

Донецький національний університет імені Василя Стуса,
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.